

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

DÖRDÜNCÜ DAİRE

NECDET BULUT – TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:77092/01)

KARAR

STRAZBURG

20 Kasım 2007

İşbu karar AİHS'nin 44/2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 77092/01 no'lu davanın nedeni, T.C. vatandaşı Necdet Bulut'un (başvuran), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne, 9 Ağustos 2001 tarihinde İnsan Haklarını ve Temel Hakları Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. Maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul Barosu avukatlarından G. Altay, Ü. Kuş ve H. Karakuş tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1984 doğumludur ve Freiburg'da (İsviçre) ikamet etmektedir.

Başvuran, 15 Haziran 2000 tarihinde sabahın erken saatlerinde, yakalanma sırasında silah ateşiyle yaralanmıştır. Sol bacağının alt kısmına bir mermi isabet etmiştir. Başvuran bu sırada on altı yaşındadır.

Aynı gün sabah 4.30'da olaya karışan polis memurları tarafından bir olay raporu hazırlanmış ve hastaneye götürülen başvuran haricinde bütün şüpheliler tarafından bu rapor imzalanmıştır. Rapora göre, polis memurları, gece 2.30 civarında Kartal ilçesi Tufan Caddesi'nde maskeli bir grubun duvarlara yazı yazdığı ve arabaları kurcaladığı yönünde bilgi almışlardır. Polis memurları olay yerine geldiğinde, duvarlara yazı yazıldığını görmüşler ve o sırada caddenin karşısındaki karanlık bir sokaktan birisi kendilerine doğru ateş etmeye başlamıştır. Polis memurları ile bu arada olay yerine gelen takviye polis ekipleri yaklaşık bir saat boyunca şüphelileri kovalamıştır. Sonunda şüpheliler Spor Caddesi 6 numaraya ait boş bir arsada köşeye sıkıştırılmışlardır. Şüpheliler "teslim ol" emrine rağmen, ateş etmeye devam etmiş ve bir çadıra girmişlerdir. Çatışma sonucunda başvuran yaralanmış ve tedavi edilmek üzere hemen Kartal Hastanesi'ne götürülmüştür. Diğer şüpheliler yakalamaya karşı koymuştur. Olay raporunda, polis memurlarının çadırdaki maske, yasadışı belgeler, bıçak ve spreylere bulaşmış buldukları belirtilmektedir. Raporda ayrıca, başvuranın eşyaları arasında kurusıkı bir tabanca bulunduğu da kaydedilmiştir.

Başvuran, 15-17 Temmuz 2000 tarihleri arasında, Kartal Devlet Hastanesi'nde tıbbi tedavi görmüştür. 17 Temmuz 2000 tarihli tıbbi rapora göre, başvuranın fibulasında bir kırığa rastlanmıştır. Merminin bacağın arkasından girip ön taraftan çıktığı saptanmıştır.

17 Temmuz 2000 tarihinde, başvuran bir doktor tarafından muayene edilmiş ve mermi yarası dışında bu kişinin kötü muamele gördüğüne dair hiçbir fiziksel bulguya rastlanmadığı kaydedilmiştir.

Bu arada, 16 Temmuz 2000 tarihinde, İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı, kurusıkı tabanca ile sekiz merminin balistik incelemesini yapmıştır. Uzmanlar, diğer bulguların yanı sıra, 99 mm.lik kurusıkı tabancanın ses ve gaz mermisi patlattığını ve incelenen mermilerin kurusıkı tabancaya uyduğunu saptamışlardır. Uzmanlar, ayrıca, kurusıkı tabancanın yapılacak birkaç değişiklikle gerçek mermi ateşleyebileceğini de ileri sürmüştür. Söz konusu kurusıkı

tabancanın büyüklüğü ve mekanik yapısı bakımından gerçek silahtan bir farkı olmadığını ve silahlara aşına olan kişiler için bile ilk bakışta bu silahı gerçek bir silahtan ayırt etmenin mümkün olmadığını belirtmişlerdir.

17 Temmuz 2000 tarihinde, İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı'nda görevli adli tıp uzmanları, başvuran ile diğer şüphelilerin ellerinden ve avuç içlerinden alınan örnekleri incelemişlerdir. Bu örneklerde barut izine rastlanmamıştır. Ancak, uzmanlar, kullanılan silah ve barutun tipine, silahın tutuluş şekline ve şüphelilerin ellerinin önceden yıkanmış olup olmadığına göre, el ve avuç içindeki barut izlerinin bazı durumlarda belirlenemeyebileceğini kaydetmişlerdir.

Aynı gün, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, diğer şüphelileri tanıdığını ve duvar yazılarını yazdığını inkar eden başvuranın ifadesini dinlemiştir. Başvuran, yanında silah atıldığını duyduktan sonra korkudan kaçmaya başladığını ve yakalandıktan sonra polis memurları tarafından dövüldüğünü iddia etmiştir. Başvuran, vurulduğu zaman, polisin havaya mı yoksa yere doğru mu ateş açtığını bilmediğini ifade etmiştir.

Bu arada, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranla aynı zamanda yakalanan şüphelilerin ifadelerini de dinlemiştir. 15 ve 18 Temmuz 2000 tarihinde dinlenen sanıkların hepsi (A.U, M.B ve D.Ş.A) duvarlara slogan yazdıklarını itiraf etmişlerdir. Ancak, başvuran dahil olmak üzere hiçbirinin polise ateş etmediğini iddia etmişlerdir. Ayrıca, başvuranın çadırdan çıktıktan ve yere yatmaları söylendikten sonra yaralandığını belirtmişlerdir. Sanıklardan bazıları, yakınlardaki bir düğünden silah atışları duyduklarını ifade etmişlerdir.

Belirsiz bir tarihte, Kartal Cumhuriyet Savcısı olayla ilgili soruşturma başlatmıştır. Cumhuriyet Savcısı, 23 Mart 2001 tarihinde, şüphelilerin yakalandıkları sırada kötü muamele gördükleri yönündeki iddialarını destekleyen herhangi bir kanıt bulunmadığı gerekçesiyle, olayda yer alan sekiz polis memurunu kovuşturamama kararı almıştır. Cumhuriyet Savcısı, ayrıca, polisin teslim ol emrine şüphelilerin çadırdan ateş açarak karşılık vermesinden sonra, polisle şüpheliler arasında yaşanan çatışma sonucunda başvuranın yaralandığını dikkate almıştır. Başvuranın bu karara karşılık yapmış olduğu itiraz, 17 Mayıs 2001 tarihinde Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 3, 5 ve 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, yakalanması sırasında polis tarafından uygulanan gücün orantısız olduğu ve bu nedenle ciddi şekilde yaralandığı konusunda şikayetçi olmuştur. Başvuran, ayrıca, olayın gerçekleştiği sırada mevcut şartlarla ilgili yeterli veya etkili bir soruşturma yapılmadığı konusunda şikayetçi olmuş ve şikayetini AİHS'nin 3. maddesine dayandırmıştır.

Başvuran, ayrıca, yakalanması sırasında yaralandığını ve dolayısıyla AİHS'nin 5/1 (c) maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

AİHM, bu şikayetlerin yalnızca 3. madde bağlamında incelenmesi gerektiği görüşündedir.

Başvuran, ayrıca, etkili iç hukuk yolu hakkından mahrum bırakıldığı konusunda şikayetçi olmuş ve bu şikayetini AİHS'nin 13. maddesine dayandırmıştır.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

1. Tarafların ifadeleri

Hükümet, polisin ön hazırlık yapmaksızın karşı koymak zorunda kaldığı umulmadık gelişmelere yol açan sıradan bir operasyon sırasında başvuranın yakalandığını ileri sürmüştür. Hükümet, olay yerindeki polis memurlarının şüphelilerden sayıca fazla olduğunu ifade etmiştir. Ancak, başvuranın ilk bakışta gerçek bir silahtan ayırt edilemeyecek nitelikte bir kurusıkı tabancası olduğunu belirtmiştir. Polis memurlarının ancak kesinlikle gerekli olduğunda silahlarını kullandıklarını ve ateş açan kişiyi hedef aldıklarını ifade etmiştir. Hükümet, bu bağlamda, polis memurlarının başvuranın hayati organlarını hedef almadığını belirtmiştir. Hükümet, sözkonusu davanın koşulları dahilinde, güç kullanımının izlenen amaçla orantılı olduğunu ileri sürmüştür.

Başvuran, iddialarında ısrar etmiştir. Özellikle, ne kendisinin ne de diğer şüphelilerin yakalamaya karşı koymadıklarını ve kesinlikle ateş açmadıklarını ifade etmiştir. Polisle kendileri arasında çatışma yaşandığını inkar etmiş ve çadırdan çıkarıldıktan sonra kendisine ateş edildiğini ileri sürmüştür. Başvuran, polis memurlarının orantısız güç kullanımında bulunduğunu ve keyfi ateş açılması sonucu yaralandığını iddia etmiştir.

2. AİHM'nin değerlendirmesi

AİHM, 3. maddenin bazı iyi belirtilmiş koşullarda (örn, yakalama sırasında) güç kullanımını yasaklamadığını hatırlatmaktadır. Ancak, yalnızca zaruri olması durumunda ve aşırı olmaması şartıyla böylesi bir güç kullanılabilir (bkz, *Ivan Vasilev / Bulgaristan*, no. 48130/99; *Rehbock / Slovenya*, no. 29462/95; *Krastanov / Bulgaristan*, no. 50222/99 ve *Günaydın / Türkiye*, no. 27526/95).

Sözkonusu davada, başvuran sol dizine isabet eden bir mermi ile yaralanmıştır. AİHM, bu yaralanmanın 3. madde kapsamına girecek ciddiyette olduğu görüşündedir. Başvuranın bacağındaki yaranın polis memurlarının görevlerini yerine getirirken (başvuranın yakalanması sırasında) güç kullanmasından kaynaklandığı açıktır. Ancak, başvuranın aslında nasıl yaralandığı konusunda taraflarca farklı açıklamalar yapılmıştır.

İlk olarak, AİHM, polisin başlangıçta hazırlık yapmaksızın bir olaya müdahale etmek üzere çağırıldığı gerçeğini göz ardı edemez (bkz, *a contrario*, *Rehbock / Slovenya*, no. 29462/95). AİHM, ayrıca, olayın akşamın geç saatlerinde silah atışlarının duyulduğu bir yerleşim alanında gerçekleştiğini kaydetmektedir. Ayrıca, resmi belgelerde, başvuranın silah taşıdığı izlenimine yol açabilecek bir kurusıkı tabanca taşıdığı kaydedilmiştir. Ancak, AİHM, sayıca şüphelilerden fazla olan polis memurlarının, başvuran ile diğer şüphelileri başvuranın vurulup yakalandığı çadırda köşeye sıkıştırmadan önce yaklaşık bir saat boyunca kovaladığını

da göz ardı edemez. Dolayısıyla, bu süre içerisinde, güvenlik güçlerinin durumu doğru bir şekilde değerlendirme ve çabalarını bu yönde düzenleme olanakları vardı. AİHM, arka plandaki bu olayları ve özellikle güç kullanımının şeklini (ateşli silah) göz önüne aldığı anda, Hükümet'in başvuranın yaralanmasıyla sonuçlanan güç kullanımının aşırı olmadığını doğrulamak üzere ikna edici deliller sunması gerektiğini düşünmektedir (bkz, *mutatis mutandis*, *Matko / Slovenya*, no. 43393/98).

Ancak, Hükümet, sözkonusu davada, yalnızca polis memurlarının başvuran kendilerine ateş ettikten sonra ateş açtığını ifade etmiş ve başvuranın yakalanmasıyla ilgili koşullara ışık tutabilecek herhangi bir açıklamada bulunmamış veya kanıt sunmamıştır. Bu bakımdan, AİHM, polis operasyonunun yürütülme şekliyle ilgili dava dosyasında herhangi bir bilgi bulunmadığını gözlemlemektedir. Örneğin, başvuranın çapraz ateş sırasında mı yoksa bu yönde talimat alan bir polis memuru tarafından hedef alınarak mı vurulduğu konusu dava dosyasında netleştirilmemiştir. Tarafların kaç defa ateş ettikleriyle ilgili olarak herhangi bir bilgi bulunmamakta ve resmi belgeler başvuranın üzerinde bulunan kurusıkı tabancadan ateş edilip edilmediği veya bölgede boş kovan bulunup bulunmadığı konusunda bilgi vermemektedir. Son olarak, AİHM, ayrıca, mermi yolunun başvuran vurulduğunda polislerle karşı karşıya olmadığını ve sonuç olarak Hükümet'in iddia ettiği gibi, en azından o sırada polis memurlarına ateş edemeyeceğini gösterdiğini dikkate değer bulmaktadır. Bu koşullar altında, AİHM, Hükümet'in başvuranı yakalamak için kullanılan gücün derecesini ispat edebilecek ikna edici veya inandırıcı kanıtlar sunmadığını düşünmektedir.

Son olarak, başvuranın yaralanmasının (hayati önem taşımayan bir organın tek mermi sonucu yara alması) sağlığı için kalıcı sorunlara yol açmadığı görülse de, AİHM, özellikle olayların yaşandığı sırada başvuranın genç yaşta olması dikkate alındığında bu yaralanmanın ciddi acı ve sıkıntılara yol açmış olabileceği görüşündedir.

AİHM, yukarıda anlatılanlar ışığında, başvuranın yakalanması sırasında aşırı güç kullanımının sözkonusu olduğu ve bu nedenle, AİHS'nin 3. maddesi uyarınca, o tarihte başvuranın yaralanmasından Hükümet'in sorumlu olduğu sonucuna varmıştır. AİHM, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

AİHM, dava olaylarını, tarafların ifadelerini ve 3. maddenin ihlaline neden olarak yukarıda gösterdiği gerekçeleri göz önünde bulundurduğunda, başvuranın 3. ve 13. maddeler uyarınca yapmış olduğu diğer şikayetlerle ilgili olarak ayrı bir hüküm vermeye gerek olmadığı kanısına varmıştır.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre "Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, AİHS, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder."

A. Tazminat

Başvuran, maddi tazminat olarak 5,000 Euro, manevi tazminat olarak ise 60,000 Euro talep etmiştir.

Hükümet, bu miktarlara itiraz etmiştir.

AİHM, başvuranın uğramış olduğu maddi zarar iddiasıyla ilgili olarak, bu iddiasını gerektiği şekilde desteklemediği kanısındadır. Dolayısıyla, AİHM bu talebi reddeder.

Ancak, AİHM, başvuranın yalnızca bir ihlalin saptanmasıyla telafi edilemeyecek acı ve sıkıntılara maruz kalmış olabileceğini kabul etmektedir. Adil temellere dayanarak değerlendirmede bulunan AİHM, başvurana 5,000 Euro ödenmesine karar verir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Avrupa Konseyi'nden adli yardım olarak 701 Euro alan başvuran, ayrıca, AİHM huzurunda yapılan yargılama masraf ve giderleri için 4,287 Euro talep etmiştir. Başvuran, talebini desteklemek üzere avukatı tarafından hazırlanan bir maliyet dökümü sunmuştur.

Hükümet, bu miktara itiraz etmiştir.

Başvuran, AİHM İçtüzüğü'nün 60. maddesi gereğince yapmış olduğu talebi desteklemek üzere herhangi bir makbuz veya fatura sunmadığı ve Avrupa Konseyi'nden adli yardım olarak belli miktarda para almış olduğu için, AİHM bu başlık altında herhangi bir ödeme yapılmasını öngörmemektedir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM,

1. Oybirliği ile, başvurunun *kabuledilebilir olduğuna*;
2. Bire altı oyla, başvuranın yakalanması sırasında yaralanması nedeniyle AİHS'nin 3. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. Oybirliği ile, başvuranın AİHS'nin 3. ve 13. maddeleri uyarınca yapmış olduğu diğer şikayetlerin ayrıca incelenmesine *gerek olmadığına*;
4. Bire altı oyla,
(a) AİHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve her türlü vergi ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından başvurana manevi tazminat olarak 5,000 Euro (beş bin Euro) *ödenmesine*;
(b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77/2. ve 3. maddeleri gereğince 20 Kasım 2007 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.